

ELP Frakcijos Pozicijos Dokumentas dėl

VAIKO TEISIŲ

Kovo 10, 2021 m

I. Įvadas: JT konvencija, vaiko teisės – tai žmogaus teisės, ELP frakcijos įsipareigojimas

„(...) Sąjunga išsaugo ir skatina savo vertybes ir interesus bei prisideda prie savo piliečių apsaugos. Ji prisideda prie taikos išsaugojimo, saugumo užtikrinimo, tvaraus planetos vystymosi, tautų tarpusavio solidarumo ir pagarbos, laisvos ir sąžiningos prekybos, skurdo panaikinimo ir žmogaus, ypač vaiko, teisių apsaugos (...)“

Europos Sąjungos sutarties 3 straipsnis

Vaiko teisės tai – žmogaus teisės: teisės, kurias ES ir ES šalys turi gerbti, saugoti ir įgyvendinti. Sukanka 30 metų, kai 1989 m. Niujorke buvo pasirašyta Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija (toliau – Konvencija), kuri įsigaliojo 1990 m. Nors Vaiko teisių konvenciją ratifikavo 194 valstybės, įskaitant visas Europos Sąjungos valstybes nares, daugelis siekių tebėra neįgyvendinti. Mes tvirtai laikomės pirmiau minėtoje Konvencijoje nustatyto principo, kad **vaikas visapusiškai ir harmoningai vystytis gali tik augdamas šeimoje, jausdamas laimę, meilę ir supratimą.**¹

Daugelyje pasaulio šalių, įskaitant ES valstybes nares, vaiko teisės ir toliau pažeidžiamos arba ignoruojamos. Vaikai tebėra smurto, prievartos, skurdo ir socialinės atskirties aukos. Vaikai vis dar susiduria su diskriminacija dėl religijos, negalios, lyties, seksualinės orientacijos, etninės kilmės, gyvenimo skyrium skirtingose valstybėse ar teisinio ir socialinio statuso. ELP frakcija didžiuojasi tuo, kad yra vaiko teisių gynėja ir globėja, todėl nuolat stengiasi gerinti vaikų apsaugą ir dalyvavimą. Remdamasis bendru 2014 m. pasiūlymu dėl rezoliucijos po ELP vadovaujamos iniciatyvos, Europos Parlamentas paprašė Europos Komisijos pateikti vaiko teisių strategiją, į kurią būtų įtrauktas konkretus veiksmų planas. Pagaliau tam laikas atėjo.

Būsimoji ES vaiko teisių strategija² ES veiksmams suteiks pagrindą, kad būtų geriau propaguojamos ir saugomos vaiko teisės. Strategijoje bus nustatytos priemonės, kurias ES turi įgyvendinti, be kita ko, šiose srityse: **pažeidžiamiausių vaikų teisės, vaikų teisės skaitmeniniame amžiuje, smurto prevencija ir kova su juo, taip pat vaiko interesus atitinkančio teisingumo skatinimas.** Joje taip pat bus pateiktos rekomendacijos dėl kitų ES institucijų, ES šalių ir suinteresuotųjų subjektų veiksmų. ELP frakcija palankiai vertina būsimoją ES vaiko

teisių strategiją, tačiau pabrėžia šių politikos sričių svarbą ir būtinybę sukurti novatoriškas priemones, skirtas vaikams ir jų teisėms apsaugoti ne tik veikiant jų vardu, bet ir su jais bendradarbiaujant. Be to, raginame visas valstybes nares konkrečiai pavesti valdžios institucijai įvertinti nacionalinių ir regioninių teisės aktų poveikį vaikams ir apskritai propaguoti vaikų teises viešosios politikos srityje.

II. Vaiko teisių apsauga ES teisės aktais. Vaiko interesų apsauga

1. Vaiko interesus atitinkantys ES teisės aktai

Prieš siūlydama naują iniciatyvą arba esamų iniciatyvų peržiūrą, Europos Komisija įvertina ES veiksmų poreikį ir galimą alternatyvių politikos pasirinkimų ekonominį, socialinį ir aplinkosauginį poveikį, pasitelkdama poveikio vertinimo priemones.

Manome, kad „vaiko teisių tyrimas“, kaip ir vadinamasis poveikio MVJ tyrimas, labai padėtų kuriant ES teisės aktus. Šis tyrimas galėtų būti poveikio vertinimo priemonė, kuria siekiama racionalizuoti ir sustiprinti paramos vaiko teisėms priemones. Kaip ir poveikio MVJ tyrimas, kuris buvo parengtas siekiant „išsamiai vertinti būsimų teisinių ir administracinių iniciatyvų, susijusių su MVJ, poveikį ir atsižvelgti į jų rezultatus rengiant pasiūlymus“, vaiko teisių tyrimą galėtų sudaryti keli etapai:

- > konsultacijos su suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant vaiko dalyvavimo mechanizmą;
- > paveiktų sričių nustatymas;
- > poveikio vaikams vertinimas;
- > alternatyvių mechanizmų vertinimas.

Kadangi visi ES teisės aktai gali tiesiogiai ir netiesiogiai paveikti mūsų jauniausių piliečių gyvenimą ir gerovę, toks poveikio vertinimo tyrimas suteiktų galimybę nustatyti ir numatyti priemones, kurios padėtų propaguoti ir apsaugoti vaiko teises. Remiantis naujausiais, palyginamais ir kokybiškais pagal lytį ir amžių suskirstytais duomenimis, būtų galima užtikrinti, kad

¹ Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos preambulė.

² <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12454-Delivering-for-children-an-EU-strategy-on-the-rights-of-the-child>

būsimuose ES teisės aktuose būtų laikomasi JT konvencija priimtų įsipareigojimų. Be to, ES rodiklių sistemos peržiūra ir atnaujinimas galėtų padėti įtraukti su vaikais susijusius tikslinius rodiklius.

2. Vaiko interesus atitinkančios teisingumo sistemos kūrimas

Vaiko interesai visada turėtų būti svarbiausi bylose, susijusiose su vaiko gerove ir gerbūviu, nesvarbu, ar tai būtų su globa susijusi byla, šeimos iširimas, ginčai dėl gyvenamosios vietos, įskaitant atvejus, kai jie susiję su trečiųjų šalių pilietybę turinčiais vaikais, ar tai būtų LGBTI+ šeimoje gimusių vaikų atvejis ar kiti vaikų gerovės klausimai. Nors šeimos teisė ir toliau priklauso ES šalių kompetencijai, ES gali priimti teisės aktus, jei esama tarpvalstybinio pobūdžio padarinių ir taikoma speciali teisėkūros procedūra. Tai ypač pasakytina apie padėtį po „Brexit'o“ ir užtikrinant vaiko interesų tęstinumą globos ir priežiūros srityse, ypač tais atvejais, kai vienas iš tėvų gyvena ES, o kitas – trečiojoje šalyje.

Kiekvienas šeimos ginčas sukelia stresą ir emocinę įtampą, tačiau tarpvalstybinės bylos yra dar jautresnės ir teisiniu požiūriu sudėtingesnės. Todėl reikia didesnio visuomenės informuotumo šiais sudėtingais klausimais, įskaitant tarpvalstybines su vaikų globa susijusias bylas, tarpvalstybinį bendravimo teisių ir išlaikymo prievolių vykdymo užtikrinimą arba tarpvalstybines tėvų vykdomo vaikų grobimo bylas, **įskaitant aiškumą dėl tėvų teisių ir pareigų bei vaiko teisių kiekviename šalyje**. Patobulinius nacionalines tarnybas būtų galima geriau apsaugoti vaiko interesus, glaudžiai bendradarbiaujant su ES.

Tokiais atvejais tarpininkavimas galėtų padėti išvengti įtampos tarp abiejų ginčo šalių užsitęsusiame teismo bylose. Specializuotos nacionalinių šeimos bylų teismų kolegijos, padedamos tarpininkavimo įstaigų, galėtų padėti greičiau nagrinėti tokias tarpvalstybines šeimos bylas.

Tarpvalstybinės bylos taip pat yra teisiškai sudėtingos, nes valstybėse narėse taikomi skirtingi minimalaus amžiaus reikalavimai, dėl kurių vaikas gali būti traktuojamas skirtingai, atsižvelgiant į skirtingus amžiaus kriterijus. Dėl skirtingos nacionalinės terminijos dažnai labai sunku klasifikuoti tarpvalstybinius nusikaltimus. Todėl ELP frakcija ragina Europos Komisiją nustatyti dėl terminologijos skirtumų kylančias problemas.

Teisė būti išklausytam (taip pat kaip vaiko dalyvavimo teisės įgyvendinimas) yra

pagrindinė teisė, kaip apibrėžta Konvencijoje. Pagal Konvencijos 12 straipsnį vaikai turi teisę pareikšti savo nuomonę visais jiems įtakos turinčiais klausimais, o **jų nuomonė turi būti deramai įvertinta atsižvelgiant į vaiko amžių ir brandą**. Ši teisė vienodai taikoma vaikų dalyvavimui sprendžiant socialinius ir politinius klausimus, taip pat teismo ir administraciniuose procesuose. Apskritai vaiko teisė būti išklausytam atspindi vaiko atstovavimo idėją, kai į vaikus žiūrima ne tik kaip į pažeidžiamus asmenis, kuriems reikalinga speciali apsauga, bet ir kaip į informuotus sprendimus priimančius asmenis, teisių turėtojus ir aktyvius visuomenės narius. Vaiko balsas turėtų būti išgirstas visais įmanomais atvejais. Turėtume kalbėti vaikų vardu, apie juos ir su jais. COVID-19 pandemijos protrūkis sukėlė sunkumų, susijusių su šalių teise kreiptis į teismą, todėl atitinkamos valdžios institucijos turi imtis aktyvių veiksmų. Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi nustatytų procedūrinių reikalavimų, reikia pašalinti tinkamo proceso ir teisės kreiptis į teismą kliūtis.

2016 m. rezoliucijoje dėl vaiko interesų apsaugos visoje ES³ Europos Parlamentas priminė, jog didelis gautų peticijų dėl su vaikais susijusių bylų skaičius rodo, kad Reglamento „Briuselis IIa“ įgyvendinimas yra didelė problema. Europos Parlamentas taip pat mano, kad visose vaikų apsaugos sistemose turėtų būti tarptautinių ir tarpvalstybinių mechanizmų, kuriais būtų atsižvelgiama į tarpvalstybinių konfliktų ypatumus. Europos Parlamentas privalo užtikrinti, kad jo teisėkūros ir ne teisėkūros veikla būtų siekiama gerbti, puoselėti ir užtikrinti vaiko teises ir gerinti vaikų gyvenimo sąlygas ne tik Europos Sąjungoje, bet ir palaikant santykius su kitomis pasaulio šalimis.

ELP frakcija ragina valstybes nares įsipareigoti sukurti vaiko interesus atitinkančią teisingumo sistemą, kurią taikant teismo proceso metu būtų kuo labiau atsižvelgiama į konkrečią vaiko (aukos, liudininko ar pažeidėjo) padėtį ir poreikius. Specializuoto personalo vadovaujamas ir vaikų amžių atitinkantis išklausymas, kai vaikai gauna veiksmingą ir lengvai prieinamą psichologinę pagalbą, yra ypač svarbus nukentėjusiems vaikams, kad jie įveiktų galimą stresą ir traumą. Bet koks sprendimas dėl vaiko padėties turi būti aiškiai paaiškintas, įskaitant tai, ką tai reiškia vaikui tiesiogiai. ELP frakcija ragina valstybes

³ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0142_LT.html

nares numatyti praktines gaires, tinkamą mokymą visiems su vaikais bendraujantiems specialistams, pvz., mokytojams, lopšelių pedagogams, teisininkams ir medikams, ir privalomą nepilnamečių bylų prokurorų ir šeimos teismo teisėjų mokymą. ELP frakcija taip pat ragina Komisiją toliau sudaryti palankesnes sąlygas praktikuojančių teisininkų mokymui ES tarpvalstybinės šeimos teisės klausimais, ypač atsižvelgiant į naujas taisykles dėl tarpvalstybinės globos ir tėvų vykdomo vaikų grobimo pagal reglamentą „Briuselis IIa“, kuris įsigalios 2022 m. viduryje. Taip pat raginame pasinaudoti vertimo paslaugomis siekiant užtikrinti, kad visi vaikai galėtų patogiau reikšti savo nuomonę. Labai svarbu jaunus visuomenės narius aktyviai supažindinti su vaiko interesus atitinkančia teisingumo sistema. ELP frakcija ragina visas valstybes nares užtikrinti, kad jų jaunieji piliečiai galėtų susipažinti su tokia informacija vaikui tinkamu būdu, atsižvelgiant į bet kokią negalią, kuri galėtų pakenkti prieigai prie jos.

3. Kova su smurtu. Fizinė neliečiamybė ir teisė augti sveikoje aplinkoje

Siekdami sustiprinti vaikų teisių apsaugą ir jų gerovę, rengdami ir priimdami naują vaiko teisių strategiją turime **atsižvelgti į vaikų teisės į fizinę neliečiamybę** klausimą. Visų pirma tai turi apimti kovą su visų formų smurtu prieš vaikus, įskaitant fizinį, seksualinį, ekonominį ir psichologinį smurtą, skiriant deramą dėmesį lyčių aspektui⁴. Vaikai patiria tiesioginį arba netiesioginį smurtą šeimoje, kuris per COVID-19 pandemiją dar labiau sustiprėjo. Atsižvelgiant į saviizoliaciją, nuotolinį darbą, mokyklų uždarymą ir finansinį nesaugumą, pastebėta, kad šeimos santykiai paprastai tampa vis labiau įtempti, o tai didina vaikų ir moterų pažeidžiamumą. ELP frakcija pasisako už tai, kad prireikus būtų naudojami kokybiški ryšių centrai, pvz., smurto šeimoje atvejais, kad šeimos galėtų susitikti kontroliuojamoje aplinkoje dalyvaujant socialiniam darbuotojui. .

Vaikai ir toliau patiria netinkamą elgesį, aplaidumą ir patyčias, įskaitant patyčias kibernetinėje erdvėje. Seksualinė prievarta prieš vaikus, įskaitant vaikų pornografijos ir vaikų prostitucijos medžiagos platinimą, lemia tolesnę viktimizaciją, ypač tarp mergaičių ir jaunų moterų. Reikia, kad paaugliai pripažintų savo teises šioje srityje, ypač susijusias su sutikimu. ELP frakcija palankiai vertina Komisijos komunikatą dėl ES veiksmingesnės kovos su vaikų seksualiniu išnaudojimu strategijos, tačiau yra įsitikinusi, kad naujojoje strategijoje turi būti atidžiai išnagrinėtas visų formų smurtas prieš vaikus

ir užtikrintas vaiko teisių integravimas taikant esamas ir būsimas teisėkūros ir ne teisėkūros priemones. Ji taip pat turi sudaryti sąlygas glaudžiam ES valstybių narių ir trečiųjų šalių bendradarbiavimui ir koordinuotam atsakui policijos ir teismo bendradarbiavimo srityje per Europolą ir Eurojustą. Siekiant pašalinti kliūtis, susijusias su prekyba vaikais, reikia daugiau duomenų. Todėl ELP frakcija ragina valstybės institucijas glaudžiau bendradarbiauti su pilietine visuomene, vietos valdžios institucijomis, bažnyčios subjektams ir kitais dalyviais. Be to, labai svarbu, kad policijos ir teismo bendradarbiavimas būtų koordinuotas ir tarpvalstybinis. Turint daugiau žinių ir koordinuotai reaguojant galima anksti nustatyti aukas, kad, užtikrinant jų teises, joms būtų suteikta teisinė pagalba. Anksti nustatyti aukas būtina siekiant nutraukti persekiotojo ir aukos priklausomybę. ELP frakcija visiškai netoleruoja bet kokios formos smurto prieš vaikus ir skatina vaikų dalyvavimą priimant su jais susijusius sprendimus. Esame pasiryžę veikti ne tik vaikų vardu, bet ir atsižvelgti į jų indėlį bei perspektyvą, kad užtikrintume visapusišką jų apsaugą.

4. Vaikai interneto aplinkoje

2012 m. gegužės mėn. Europos Komisija parengė Europos strategiją dėl vaikams geresnio interneto, kad vaikams būtų suteikti skaitmeniniai įgūdžiai ir priemonės, kurių jiems reikia, kad jie galėtų visapusiškai naudotis prieiga prie interneto, kartu užtikrinant jų saugumą. Ja taip pat siekiama išlaisvinti interaktyvaus, kūrybinio ir šviečiamojo interneto turinio rinkos potencialą. Tačiau sparčiai besivystančioje interneto aplinkoje aštuoneri metai yra ilgas laikotarpis, todėl atėjo laikas parengti naują strategiją, kurioje bus atsižvelgta į naujausių technologijų plėtrą. Todėl naujojoje ES vaiko teisių strategijoje turėtų būti pasiūlyti tam tikri veiksmai ir atsižvelgta į patirtį, įgytą dėl išpopuliarėjusio mokymosi internetu per COVID-19 pandemiją. Pastarieji mėnesiai paspartino jau esamą tendenciją perkelti mūsų vaikų veiklas į interneto realybę. Visų vaikų skaitmeninis raštingumas yra labai svarbus siekiant kuo saugesnės naršymo internete.

Pagrindinės 2017 m. UNICEF ataskaitos dėl vaikų skaitmeniniame pasaulyje⁵ išvados rodo, kad vis daugiau duomenų liudija, jog vaikai internetu pradeda naudotis vis jaunesniame amžiuje. Kai kuriose šalyse

⁴<https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-gender-equality>

⁵https://www.unicef.org/publications/files/SOWC_2017_ENG_WEB.pdf

vaikai iki 15 metų internetu naudojami lygiai taip pat, kaip ir vyresni nei 25 metų amžiaus suaugusieji. Nors interneto ryšys gali būti esminis pokyčių veiksnys kai kuriems labiausiai atstumtiems pasaulio vaikams, padedantis jiems realizuoti savo galimybes ir nutraukti kartų skurdo ciklą, skaitmeninės technologijos taip pat gali padaryti vaikus labiau pažeidžiamus tiek internete, tiek už jo ribų. Pažeidžiami vaikai dėl tam tikrų internetinės aplinkos problemų jau dabar gali patirti didesnę žalą riziką, įskaitant privatumo praradimą. ELP frakcija ragina Komisiją pasiūlyti griežtesnes apsaugos priemones, siekiant užkirsti kelią netinkamam socialinių tinklų naudojimui, visų pirma tais atvejais, kai vaikai gali be priežiūros naudotis internetinėmis platformomis. ELP frakcija ragina Komisiją pasiūlyti griežtesnę vaikams skirtą vartotojų apsaugos sistemą, visų pirma kiek tai susiję su mikropirkimais, pirkimais žaidimų metu ir su jais susijusia reklama, ypač atsižvelgiant į besitęsiančią pandemiją ir ilgesnį internete praleistą laiką.

Kova su seksualine prievarta prieš vaikus yra ELP frakcijos prioritetas. Europos Parlamentas ir Taryba paragino imtis tolesnių konkrečių veiksmų, parengtų bendradarbiaujant su technologijų platformomis ir IRT sektoriumi. ELP frakcija taip pat ragina technologijų įmones užtikrinti savo galutinių vartotojų apsaugos kultūrą. ES veiksmingesnės kovos su seksualine prievarta prieš vaikus strategijoje⁶ nustatytas visapusiškas atsakas į didėjančią seksualinės prievartos prieš vaikus internete ir realiame gyvenime pavojų gerinant prevenciją, tyrimus, vaikams pritaikytą ir amžių atitinkantį pranešimų teikimą ir pagalbą aukoms. ELP frakcija ragina valstybes nares, kurios dar to nepadarė, nusikaltimu pripažinti vaikų viliojimą internete, persekiojimą kibernetinėje erdvėje, vaikų masinimą internete ir dalijimąsi intymiais bei atvirais vaizdais be jų sutikimo.

ELP frakcija yra įsitikinusi, kad ši strategija yra tik pradžia ir kad reikia konkrečių pasiūlymų dėl teisės aktų siekiant veiksmingai kovoti su seksualine prievarta prieš vaikus, pavyzdžiui, pasiūlymo, kuriuo reikalaujama, kad atitinkami internetinių paslaugų teikėjai nustatytų žinomą medžiagą, susijusią su seksualine prievarta prieš vaikus, ir iš jų būtų reikalaujama, kad jie praneštų apie tą medžiagą valdžios institucijoms. Reikia nustatyti ir pašalinti teisės aktų spragas, kad duomenų apsauga netaptų pažeidėjų apsauga.

ELP frakcija palankiai vertina Komisijos įsipareigojimą užtikrinti visišką Direktyvos

dėl kovos su seksualine prievarta prieš vaikus (2011/93/ES) įgyvendinimą ir visišką jos laikymąsi visoje ES.

ELP frakcija mano, jog siekiant užtikrinti, kad seksualinę prievartą prieš vaikus internete būtų galima veiksmingai iširti ir patraukti baudžiamojon atsakomybėn, svarbu, kad teisėsaugos institucijos galėtų teisėtai gauti užšifruotą su vaikų seksualiniu išnaudojimu susijusią medžiagą. ELP frakcija pritaria galimam Europos seksualinės prievartos prieš vaikus prevencijos ir kovos su ja centro, kuris teiktų visapusišką paramą valstybėms narėms, sukūrimui. COVID-19 pandemija lėmė tai, kad mokymasis ir socializacija daugiausia vyksta internetu. Suintensyvėjęs naudojimas internetu, ypač socialinės žiniasklaidos platformomis, padidino patyčių kibernetinėje erdvėje riziką. Turime užtikrinti, kad vaikai galėtų visapusiškai pasinaudoti internetinės aplinkos teikiamomis galimybėmis nepatirdami priekabiavimo grėsmės. Į strategiją reikia įtraukti nuostatas, kuriomis būtų siekiama šalinti pagrindines patyčių internete priežastis, taip pat suteikti jaunimui žinių ir priemonių, kad jie galėtų veiksmingai reaguoti, jei patirtų patyčias kibernetinėje erdvėje.

Esami trūkumai ir nepakankama skaitmeninio švietimo pertvarka visapusiškai išryškėjo karantino dėl koronaviruso metu, kai milijonai vaikų, mokinių ir studentų buvo priversti likti namuose. COVID-19 pandemija dar labiau išryškino visoje Europoje egzistuojančią nelygybę. Pažeidžiamos vaikų grupės, įskaitant neįgaliuosius, iš etninių ir mažumų grupių⁷, kurių socialinė ir ekonominė padėtis nepalanki, pvz., vaikai kaimo ir sunkiai pasiekiamose vietovėse, beveik arba visiškai neturėjo galimybės mokytis nuotoliniu būdu ar internetu. Konvencijos 29 straipsnyje teigiama, kad vaiko švietimu siekiama ugdyti vaiko asmenybę, talentus ir psichinius bei fizinius gebėjimus, kad būtų išnaudotas visas jų potencialas. Dėl šio skaitmeninio skurdo daugeliui vaikų visoje ES beveik neįmanoma dalyvauti ir naudotis lygiomis teisėmis į mokslą. Taip neturėtų būti ir tai neturėtų tapti priimtina „naujos kasdienybės“ po COVID-19 pandemijos dalimi.

Svarbus ELP frakcijos tikslas – užtikrinti kokybišką ir įtrauktą švietimą visiems vaikams Europoje. Skaitmeninis raštingumas tapo esminiu veiksniu, ypač COVID-19 pandemijos

⁶ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20200724_com-2020-607-commission-communication_fr.pdf

⁷ <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-the-eu-roma-inclusion-process>

metu. Tai apima vienodų galimybių naudotis skaitmeninėmis nuotolinio mokymosi priemonėmis užtikrinimą. Nė vienas vaikas neturėtų būti paliktas nuošalyje.

Vaikai suklesti, kai tėvai klesti, kai per šeimą teikia jiems globą ir juos ugdo. Kad tai palengvintume, mūsų darbas vaiko teisių srityje turi būti pagrįstas šiuolaikiška profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros politika, numatant lanksčius darbo grafikus ir teikiant vaiko priežiūros paslaugas, įskaitant kokybišką ikimokyklinį ugdymą. Ankstyvos investicijos yra labai svarbios formuojant žmogiškąjį kapitalą. Veiksmingiausiomis politikos iniciatyvomis beveik visada daugiausia dėmesio skiriama ikimokykliniam ir mokykliniam laikotarpiui; todėl švietimas yra plataus užmojo ir veiksmingos socialinės vaikų strategijos pagrindas. ELP frakcija taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad svarbu 10 proc. Ekonomikos gaivinimo fondo lėšų skirti švietimui, tą ir patvirtino 2020 m. spalio mėn. Europos Parlamento balsavimo rezultatai.

5. Sėkmės galimybių visiems vaikams užtikrinimas. Pažeidžiamų vaikų apsauga

Vaikai yra mūsų ateitis, todėl ES yra suinteresuota, kad visiems vaikams pasisektų. Vaikų priklausymo bendruomenei ir įtraukties į ją jausmo užtikrinimas yra labai svarbus jų gerovei, kad jie galėtų tarpti ir klestėti. Todėl ELP frakcija mano, kad naujojoje ES vaiko teisių strategijoje turėtų būti vadovaujama holistiniu požiūriu į vaikų poreikius, kurie būtų integruoti į esamas ir būsimas teisėkūros ir ne teisėkūros priemones, ir ypatingą dėmesį skirti specifiniams pažeidžiamų vaikų, įskaitant neįgalius vaikus, vaikus migrantus ir skurstančius vaikus, pvz., romų vaikus, poreikiams. Iš tiesų, didžiausia skurdo našta paprastai tenka romų vaikams, kurie yra pažeidžiamiausi bendruomenės nariai. Iš neseniai ES pagrindinių teisių agentūros (FRA) vienuolikoje ES valstybių narių atliktos apklausos⁸ matyti, kad itin skurdžiai gyvenantys romų vaikai dažnai patenka į kartų skurdo ciklą.

Nepaisant pastarojo meto teigiamų pokyčių, vaikų skurdas ir iš kartos į kartą perduodamas skurdas bei nepalanki socialinė padėtis ES tebėra problema, o dėl COVID-19 pandemijos padėtis dar labiau pablogėjo.

Europos Sąjunga laikoma kovos su vaikų skurdu lydere. Svarbus etapas buvo 2013 m. priimta rekomendacija dėl investavimo į vaikus. Europos Parlamento paskatinta, Komisija planuoja imtis tolesnių veiksmų: 2021 m. planuojama pateikti pasiūlymą dėl

Tarybos rekomendacijos dėl vaiko garantijų sistemos. Tokia garantijų sistema turi užtikrinti galimybę naudotis kokybiškomis ir nemokamomis ankstyvosios vaikų priežiūros ir švietimo paslaugomis, tinkama mityba, sveikatos priežiūros paslaugomis ir būstu, numatant suderintą požiūrį Europos, nacionaliniu, regioniniu ir (arba) vietos lygmenimis.

ELP frakcija yra įsipareigojusi tęsti diskusijas ir darbą dėl vaiko garantijų sistemos ir laikytis pragmatinio požiūrio, siekiant veiksmingo įgyvendinimo valstybėse narėse ir remiantis patirtimi, įgyta įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą. Esama svarių įrodymų, kad jau būna per vėlu pradėti teikti paramą palankių socialinių ir ekonominių sąlygų neturinčiam jaunimui tuomet, kai jis pereina iš mokyklos į darbo rinką. Būtina dar ankstesniame etape ugdyti jų socialinius ir kognityvinius įgūdžius, kurių jiems prireiks ilgalaikiam tobulėjimui ir sėkmingam profesiniam gyvenimui. Todėl 5 proc. ESF+ programos lėšų skyrimas itin nepalankioje padėtyje esantiems vaikams galėtų papildyti Tarybos rekomendaciją dėl vaiko garantijų sistemos.

Švietimo⁹ ir mokymo sistemos turėtų būti reformuojamos taip, kad pažeidžiami vaikai galėtų naudotis tomis pačiomis švietimo galimybėmis kaip ir jų bendraamžiai. Itin svarbu pripažinti vaiko teisę į poilsį ir laisvalaikį, teisę dalyvauti žaidimuose ir rekreacinėje veikloje, atitinkančioje vaiko amžių, ir laisvai bei lygiomis teisėmis dalyvauti kultūriniame gyvenime ir meninėje veikloje. Priklausymas ir teisinis tikrumas yra būtinas nuo mažens, kad vaikas augtų ir galėtų sėkmingai gyventi. Vaikui be pilietybės bus sunku naudotis savo teisėmis ir valstybės teikiamomis paslaugomis, jis bus mažiau apsaugotas nuo išnaudojimo ir tai trukdys jo gebėjimui pasiekti sėkmę. ELP frakcija ragina Europos Komisiją ir valstybes nares bendradarbiauti siekiant užtikrinti, kad kiekvienas vaikas galėtų gauti gimimo liudijimą ir pilietybę bei asmens tapatybės dokumentus.

Kad kiekvienas vaikas galėtų augti ir išugdyti visą savo potencialą, turime užtikrinti galimybę naudotis švaria aplinka ir sveikatos priežiūros paslaugomis. ELP frakcija įsipareigoja kovoti už sveikesnę ir švaresnę gamtinę aplinką jauniausiems europiečiams.

⁸ Romų apklausa. Duomenys. Skurdas ir užimtumas: romų padėtis 11 ES valstybių narių, ES pagrindinių teisių agentūra, 2014 m.

⁹ <https://www.eppgroup.eu/newsroom/publications/epp-group-position-paper-on-education-in-the-era-of-digitalisation>

Todėl ELP frakcija yra pasiryžusi spręsti oro taršos ir gamtinės aplinkos išsaugojimo klausimą, kad būtų skubiai sustabdyta ekstremali klimato kaita. Tai svarbiausia investicija, kurią galime skirti savo vaikams.

COVID-19 pandemija paveikė sveikatos priežiūros sistemas visoje ES darydama joms precedento neturintį spaudimą, todėl turime kovoti, kad būtų išsaugota kiekvieno vaiko teisė visapusiškai naudotis jo interesus atitinkančiomis sveikatos priežiūros paslaugomis, įskaitant aukšto lygio priežiūrą psichinės ir psichologinės paramos srityje. Tai itin svarbu, nes po dabartinės pandemijos ES susidurs su psichikos sveikatos krize, darančia itin žalingą poveikį mūsų vaikams. Veiksmų ir investicijų į psichikos sveikatos priežiūros pajėgumus ir paramą trūkumas ateinančiais metais turės labai žalingą ilgalaikį poveikį vaikams ir paaugliams. Nė vienas vaikas neturėtų būti paliktas nuošalyje ir būti apleistas, kai susiduria su kokia nors fizine ar psichikos liga. ELP frakcija remia vienodo ir nuoseklaus Europos vaikų skiepavimo kalendoriaus sukūrimą ir vienodas galimybes naudotis naujausiais gydymo būdais ir vaistais pediatriinio gydymo srityje, ypač retų ligų ir vaikų vėžio atvejais. ELP frakcija mano, kad tinkamos investicijos vaikystėje ir į vaikus gali padėti užtikrinti ilgalaikę naudą asmenims ir visuomenei bei ekonomikai, nes ekonominė ir socialinė tokių investicijų nauda gerokai nusveria finansavimo sąnaudas.

III. Būsima ES vaiko teisių strategija

Seniai pasikeitė tai, kaip suaugusieji ir visuomenė elgiasi su vaikais ir kaip žiūri į jų vaidmenį. Nepaisant didelės pažangos Europoje, pagrindiniai iššūkiai, pavyzdžiui, smurtas prieš vaikus, vaikų skurdas, patyčios ir galimybė siekti vaiko interesus atitinkančio teisingumo, išlieka. Būsima strategija turėtų būti visapusiška, į ją turėtų būti įtrauktos visos atitinkamos esamos strategijos ir ji turėtų būti darni, kad ES nešvaistyų ir nedubliuotų pastangų ir finansavimo. Vaikai – Europos ateitis, todėl turime atsižvelgti į jų teises ir poreikius. Nejmanoma diskutuoti apie Europos ateitį, jei neatsižvelgsime į jos jaunųjų piliečių nuomonę ir poreikius. Mūsų pareiga – įgalinti visus vaikus, kad jie būtų pasirengę be baimės įveikti ateities iššūkius ir gyventų visavertį gyvenimą.